

Nr 19.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående
ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska
föreningar; given Stockholms slott den 20 januari 1928.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

GUSTAF.

Johan C. W. Thyrén.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1)
om ekonomiska föreningar.

Härigenom förordnas dels att i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall införas en ny paragraf av nedan angivet innehåll och be-
tecknad 39 a §, dels ock att 20, 31, 37, 38, 42 och 43 §§ i samma lag skola,
20, 31, 37 och 42 §§, av vilka lagrum 20 § ändrats genom lag den 30 maj
1916 (nr 161), i nedan intagna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

20 §.

För — — — — ledamöter.
Styrelsen äge — — — — efterrättelse.
Styrelsen väljes — — — — utses.
Styrelseledamot skall — — — — styrelse.
Ledamot — — — — undantag.
Styrelseledamot må ej utses för längre tid än tre år. Styrelseledamot
må, ändå att den tid, för vilken han blivit utsedd, ej gått till ända, skiljas
från uppdraget genom beslut av den, som utsett honom.
Avgår — — — — ledamot.
Sker — — — — registrering.

31 §.

Hos Konungens befallningshavande i länet må påkallas utseende av en
revisor att med övriga revisorer deltaga i dem åliggande granskning av
styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper eller i granskning av
vissa räkenskaper. Förslag härom skall väckas å föreningssammanträde.
Har förslaget å föreningssammanträde antagits eller ock biträts av minst
en femtedel av samtliga röstberättigade, åligger det styrelsen att inom en
vecka hos Konungens befallningshavande göra framställning om utseende
av revisor. Underlåter styrelsen det, stånde varje röstberättigad medlem
fritt att göra dylik framställning.

Vad — — — — arvode.

37 §.

Styrelsen — — — — föreningssammanträde.
Revisorerna — — — — hållas.
Extra föreningssammanträde skall ock av styrelsen utlysas, då det för

uppgivet ändamål skriftligen påfordras av minst en tiondedel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal, som må vara bestämt i stadgarna.

38 §.

Underlåter styrelsen att i föreskriven ordning kalla föreningens medlemmar till ordinarie sammanträde, eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, varom i 37 § 3 mom. är sagt, utlyst sammanträde att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har magistrat eller landsfiskal i orten att på anmälan av röstberättigad medlem ofördröjligen utlysa sammanträde.

39 a §.

I stadgarna må bestämmas, att föreningssammanträdes befogenhet, i vad rörer andra frågor än i 42 § 1 mom. avses, skall helt eller delvis utövas av därtill utsedda föreningsmedlemmar. Sammanträde, som hålles av sålunda utsedda, vare såsom föreningssammanträde ansett; dock må röst-rätt ej överlåtas.

42 §.

Beslut — — — — sagt.

Beslut om annan ändring av stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts, såvitt genom beslutet personlig ansvarighet för föreningens förbindelser införes eller skärpes eller medlemmarnas förpliktelse att erlägga avgifter till föreningen ökas, eller medlems rätt till årsvinst inskränkes, av minst tre fjärdedelar av de röstande, men eljest av minst två tredjedelar av de röstande.

Är — — — — efterrättelse.

Har — — — — ändras.

43 §.

Beslut om föreningens trädande i likvidation i andra fall än i 48 § sägs vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Är för giltighet av beslutet något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyré, anför:

»I en den 29 oktober 1925 dagtecknad, till Kungl. Maj:t avlåten framställning har riksdagens justitieombudsman återgivit en till honom från styrelsen för allmänna svenska sjuksköterskeföreningen inkommen skrivelse av följande innehåll:

Allmänna svenska sjuksköterskeföreningens styrelse.

Enligt § 1 i för föreningen gällande stadgar hade föreningen bland annat till ändamål att genom upprättande av sjuksköterskebyrå förmedla anställning i sjukvårdsarbete åt dem av sina medlemmar, som vore sjuksköterskor, samt att genom anordnande av sjuksköterskehem bereda bostad åt föreningens sjuksköterskemedlemmar ävensom möjlighet för dessa att på hemmet erhålla sina måltider. Föreningens ändamål vore sålunda i nämnda avseenden att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Såsom framginge av dess stadgar vore föreningen organiserad såsom en ekonomisk förening och borde därför kunna såsom sådan bliva registrerad jämlikt lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar. Av följande skäl mötte dock därför hinder. Föreningen, som innehade av staten godkänd sjuksköterskebyrå, måste såsom villkor därför hava sin styrelse sammansatt enligt bestämmelserna i § 7 mom. a i kungl. kungörelsen den 30 april 1920, däri bland annat föreskrevs, att föreningens styrelseledamöter icke finge utses för mindre tid än tre år. Däremot stadgade gällande lag om ekonomiska föreningar i 20 §, att styrelseledamot i dylik förening icke finge utses för längre tid än två år. Mellan de nämnda bestämmelserna förelåge alltså en uppenbar inkongruens, som omöjliggjorde en önskad registrering av föreningen. Då bevarandet av ett mera kontinuerligt styrelsesätt vore för en förening av nu ifrågavarande art särskilt önskvärt, torde vederbörande myndigheter icke finna det lämpligt, att sagda kungörelse i berörda hänseende ändrades i överensstämmelse med stadgandet i 20 § i lagen om ekonomiska föreningar, änskönt föreningen genom de mot varandra stridande bestämmelserna tydligen befunne sig i en sämre rättsställning, än den, som eljest kunde tillkomma densamma. Genom den jämförelsevis fasta organisation, en registrering både förutsatte och beredde, skulle föreningen se sig bättre i stånd att möta det förtroende, som från statens sida blivit densamma visad i och med godkännandet av dess sjuksköterskebyrå. Förutom den förening, styrelsen företrädde, vore följande sammanslutningar i sjukvårdens tjänst innehavare av utav staten godkända sjuksköterske-

byråer, nämligen Röda korset, Sofiahemmet, Fredrika Bremerförbundet, Uppsala akademiska sjukhus', Södra Sveriges samt Örebro stads och läns lasarets sjuksköterskeföreningar. Såvitt styrelsen hade sig bekant, hade från dessa sammanslutningar icke några åtgärder blivit vidtagna för dessas registrerande, ett förhållande, som säkerligen funne sin förklaring däruti, att nämnda sammanslutningar förnämligast hade till ändamål att utbilda sjuksköterskor, vadan behovet för dem av en genom behörig registrering förstärkt rättsställning icke gjort sig särskilt gällande. Allmänna svenska sjuksköterskeföreningen, som vore en förening sammansatt av sjuksköterskor, utgångna från de olika sjuksköterskeskolorna i riket, hade jämte sin ideella uppgift huvudsakligen till ändamål att främja sina sjuksköterskemedlemmars intressen genom att förmedla anställning i sjukvårdsarbete ävensom bereda dem värdiga hem. Nämnda förenings verksamhet måste sålunda vara av största ekonomiska betydelse för dess medlemmar. Den försämring i rättsligt avseende, nu påtalade bristande överensstämmelse mellan kungörelsen den 30 april 1920 och lagen om ekonomiska föreningar medförde för föreningen, måste därför av denna erfaras särskilt kännbar, icke blott i betraktande av det personliga ansvar, som dess styrelseledamöter därigenom hade att ikläda sig för föreningens ekonomiska förpliktelser, utan även med hänsyn till det hinder, nämnda förhållande i vissa avseenden uppreste för föreningens utvecklingsmöjligheter. Under återopande av vad sålunda anförts, hemställde styrelsen, att justitieombudsmannen måtte framlägga förslag om sådan ändring i gällande lag om ekonomiska föreningar, att hinder icke mötte för sjuksköterskeförening, som innehade av staten godkänd sjuksköterskebyrå, att bliva registrerad såsom ekonomisk förening.

För egen del har justitieombudsmannen anförts:

Justitieombudsmannen.

I 20 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar stadgas, att för ekonomisk förening skall finnas en styrelse, bestående av en eller flera ledamöter, som äger att i enlighet med vad i samma lag är stadgat förvalta föreningens angelägenheter. Styrelsen väljes å föreningssammanträde. Dock må i föreningens stadgar kunna bestämmas, att styrelsen eller ledamot av densamma skall på annat sätt utses.

Enligt samma lagrum må styrelseledamot ej utses för längre tid än två år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den, som utsett honom.

I § 6 kungl. kungörelsen den 30 april 1920 med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer förordnas att, om förening, vilken har till ändamål att förmedla anställning åt sjuksköterskor, för denna verksamhet upprättat särskild byrå, sådan byrå må kunna på närmare angivet sätt erhålla Kungl. Maj:ts godkännande (godkänd sjuksköterskebyrå).

För att dylikt godkännande må lämnas, erfordras, enligt § 7, att för föreningen finnes en av densamma för en tid av minst tre år i sänder vald styrelse, bestående av minst fem personer, av vilka minst en skall vara legitimerad läkare och en sjuksköterska, som fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola; att ledningen av byråns verksamhet utövas av en utav nämnda styrelse tillsatt föreståndarinna, vilken fullständigt genomgått sådan sjuksköterskeskola, varom nyss är sagt, och som för sin verksamhet icke åtnjuter annan ersättning än av föreningen bestämd fast

avlönning; samt att byråns verksamhet icke må tillföra föreningen eller dess medlemmar någon vinst utöver vad som åtgår till täckande av kostnaderna för byråns förvaltning och till bildande av en i förhållande till byråverksamhetens omfattning skäligen reservfond.

Enligt § 10 är förening, som för av densamma anordnad sjuksköterskebyrå erhållit Kungl. Maj:ts godkännande, pliktig att mot avgift, som efter förslag av föreningen fastställs av medicinalstyrelsen, genom byrån förmedla anställning i sjukvårdsarbete åt sjuksköterskor, vilka fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola.

Ovannämnda kungörelse är grundad på ett av särskilt tillkallade sakkunniga år 1916 avgivet betänkande angående den kvinnliga sjukvårdspersonalens utbildning och arbetsförhållanden. I detta betänkande anfördes bland annat, att platsförmedlingen för sjuksköterskor för det dåvarande icke vore systematiskt ordnad och att den, även bortsett från att den ofta vore för dyr, lämnade åtskilligt övrigt att önska. En förbättring av förhållandena på detta område borde framför allt gå ut på att så vitt möjligt utesluta det privatekonomiska intresset från ledningen av sjuksköterskornas platsförmedlingsbyråer. Erfarenheterna från utlandet angående den fria förmedlingen av arbete i sjukvård och särskilt en del företeelser, som visat sig vid vissa sjuksköterskehem med tillhörande platsförmedling, hade med all tydlighet ådagalagt, hur önskvärdt det vore att få en platsförmedling för sjukvård, som vore helt undandragen det enskilda ekonomiska intresset. Visserligen hade man i vårt land endast enstaka gånger sett så svårartade förhållanden i detta avseende, som man fått exempel på utomlands, men vad man redan sett vore dock tillräckligt för att visa, att sjukvårdsförmedling hos oss ej alltid skötts tillfredsställande, och ingenting garanterade, att icke svårartade förhållanden på detta område kunde inträda även i vårt land. Med hänsyn därtill skulle det kunna sättas i fråga att ordna arbetsförmedlingen för sjukvården helt som en offentlig angelägenhet med förbud för enskilda personer att syssla med sådan förmedling. Enligt de sakkunnigas uppfattning vore emellertid förhållandena ännu icke mogna för en dylik offentlig organisation av sjukvårdsförmedlingen. Däremot syntes det de sakkunniga, att staten borde ingripa i arbetsförmedlingen på det sätt, att den meddelade sitt godkännande åt de platsförmedlingsbyråer, som ägde förutsättningar att på ett mönstergillt sätt sköta arbetsförmedling i sjukvård. Sådant godkännande borde dock endast komma de byråer till del, som dreves av föreningar utan ekonomiska biavsikter. För att erhålla godkännande borde vederbörande förening styrka, att dess förmedlingsbyrå hade en sakkunnig och stabil ansvarig ledning, samt garantera, att arbetsförmedlingen handhades på ett för sköterskorna rättvist och så litet som möjligt betungande sätt. Godkänd byrå borde vara skyldig att föra dagbok över sin verksamhet och att till medicinalstyrelsen insända årsrapport över densamma, allt enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär. Därjämte borde godkänd byrå stå under medicinalstyrelsens inspektion, utövad genom en inspektris över sjuksköterskeväsendet. För att förmå platsbyråerna att söka godkännande borde vissa förmåner tillerkännas godkända byråer. En lämplig sådan förmån vore, om föreståndarinna för godkänd byrå erhöle rätt att räkna de år, under vilka hon tjänstgjort å byrån, såsom år i offentlig sjukvårdstjänst, och för dessa år erhöle bidrag av statsmedel till sin pensionering enligt samma grunder, som föreslagits att gälla för i offentlig tjänst anställd sköterska.

Frågan om godkännande av sjuksköterskebyråer upptogs, ehuru väl det

skulle ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter därom, i samband med andra dithörande spörsmål i proposition nr 260 till 1919 års riksdag. Vid propositionens avlåtaende anförde chefen för civildepartementet bland annat, att de sakkunnigas förslag att arbetsförmedlingen inom sjukvården skulle regleras genom statligt godkännande på vissa villkor av vederhäftiga sjuksköterskebyråer syntes departementschefen erbjuda en lämplig grundval för denna arbetsförmedlings ordnande på ett såväl för allmänheten som för sjuksköterskorna tillfredsställande sätt. I likhet med de sakkunniga ansåge departementschefen, att godkännande borde meddelas endast åt sådana byråer, som dreves av sjukvårdsföreningar utan ekonomiska biavsikter. Bland villkoren för godkännande syntes böra uppställas vissa fordringar på sammansättningen av vederbörande byrås styrelse och på organisationen av den utav byrån bedrivna arbetsförmedlingen. Godkänd sköterskebyrå torde böra stå under inspektion av medicinalstyrelsen, utövad genom den inspektris över sjuksköterskeväsendet, om vars anställande departementschefen komme att framställa förslag. Genom denna inspektion syntes en viss kontroll kunna utövas över de vid byrån anställda privatsköterskornas arbetsförhållanden i syfte att motverka ett obehörigt utnyttjande av dessa sköterskors arbetskraft. Det syntes kunna fordras, att godkänd sköterskebyrå vore försedd med ett arbetsreglemente, däri bestämmelser vore meddelade angående vederbörande sjuksköterskors rättigheter och skyldigheter gent emot arbetsgivarna. Om detta reglemente tillställdes var och en, som från byrån rekvirerade arbetskraft, och byråns föreståndarinna övervakade, att reglementets bestämmelser följdes, syntes därigenom vinnas den garanti mot överansträngning av privatsköterskor, som det för närvarande vore möjligt att åstadkomma.

Det anförda torde giva vid handen, att förening, som driver godkänd sjuksköterskebyrå, bör anses fylla ett synnerligen allmännyttigt ändamål. Om det därför kan vara till gagn för en sådan förening, att densamma registreras såsom ekonomisk förening, synas, därest föreningens ändamål i övrigt är av beskaffenhet att medgiva registrering, skäl tala för att icke från det allmännas sida resa hinder däremot. Så sker dock genom stadgandet att styrelse för dylik förening skall utses för tre år, medan däremot ledamot av ekonomisk förenings styrelse ej får utses för längre tid än två år.

Vill man sålunda undanröja det påtalade hindret för registrering av förening av ifrågakomna slag, kan detta ske på olika sätt. En tänkbar lösning av spörsmålet är givetvis att genom ändring i kungörelsen nedsätta styrelseledamöternas mandattid till två år. Mot denna anordning talar emellertid den omständigheten att, såsom styrelsen för allmänna svenska sjuksköterskeföreningen anført, bevarandet av ett mera kontinuerligt styrelsesätt är för en förening av nu ifrågavarande slag särskilt önskvärt.

En annan lösning är ju att i förevarande hänseende företaga en ändring i lagen om ekonomiska föreningar. Ifrågakomna bestämmelse i 20 § i denna lag hade sin motsvarighet i 23 § i den förut gällande lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet och i 15 § i ett av en för ändamålet tillsatt kommitté år 1890 avgivet förslag till lag om föreningar för ekonomisk verksamhet, vilket förslag låg till grund för 1895 års lag. I motiven till 15 § i lagförslaget, däri stadgades, att val av styrelseledamot ej finge avse längre tid än två år, anförde kommittén att, enär förening icke syntes hava behov att utse styrelsemedlemmar för längre tid, såsom fallet vore t. ex. med disponenten eller verkställande direktören för aktiebolag, hade man ansett styrelseledamot i förening ej böra väljas

för längre tid än två år i sänder, naturligtvis med rätt för föreningen att omvälja den avgående.

Så framt skälen, varför styrelseledamot ansetts ej böra utses för längre tid än två år, ej varit mera vägande än de nyssnämnda, torde, sedan det numera visat sig att behov kan förefinnas att utse styrelse för längre tid, en höjning av maximitiden för styrelseledamöternas mandat icke få anses opåkallad. Om emellertid en generell höjning av nämnda maximitid icke skulle befinnas lämplig, lärer mandattidens höjning kunna inskränkas till sådana fall, då på grund av bestämmelse i annan lag eller författning längre mandattid för styrelseledamot är erforderlig.

Yttranden
över justitie-
ombudsman-
nens fram-
ställning.

Över justitieombudsmannens framställning hava efter remiss yttranden avgivits av *överståthållarämbetet* och *länsstyrelserna*. Vid sitt yttrande har länsstyrelsen i Uppsala län fogat ett utlåtande av styrelsen för Akademiska sjukhusets sjuksköterskeförening.

Mot genomförande av en lagändring i enlighet med justitieombudsmannens framställning hava allenast två länsstyrelser uttalat sig. Sålunda har *länsstyrelsen i Gotlands län* ansett, att man, utan fara för att därav skulle vållas alltför stora olägenheter, skulle kunna erhålla nödig garanti för en viss stabilitet i skötseln av en förening av förevarande slag, även om styrelseledamöterna valdes endast för två år. — *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har framhållit, att sjuksköterskeföreningen syntes böra betraktas som en sammanslutning med företrädesvis ideella syften och att bland dess uppgifter endast den, som avsåge anordnande av sköterskehem, kunde anses vara av specifikt ekonomisk art. För denna uppgift kunde bildas en särskild ekonomisk förening, vari sjuksköterskeföreningen inginge som medlem och förbehölle sig bestämmande inflytande. Denna utväg vore att föredraga framför en av andra skäl icke påkallad ändring av föreningslagen.

Styrelsen för Akademiska sjukhusets sjuksköterskeförening har uttalat, att något behov att få föreningen inregistrerad såsom ekonomisk förening visserligen under föreningens hittillsvarande verksamhet ej gjort sig gällande, men att styrelsen ansåge det kunna bli till fördel för föreningens utvecklingsmöjligheter, om inregistrering kunde möjliggöras utan rubning av bestämmelsen, att styrelsens medlemmar skola väljas för en tid av tre år

Beträffande de två alternativa förslag till ändring i föreningslagen, som av justitieombudsmannen framlagts, hava länsstyrelserna i *Stockholms, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Jämtlands och Västerbottens län* tillstyrkt en generell höjning av maximitiden för styrelseledamöternas mandat, under det att *länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kristianstads, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs och Västernorrlands län* ansett mandattidens höjning kunna inskränkas till sådana fall, då på grund av bestämmelse i annan lag eller författning längre mandattid för styrelseledamot är erforderlig.

Till stöd för det förra alternativet har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anfört: Att något verkligt behov beträffande ekonomiska föreningar skulle föreligga till inskränkning i styrelseledamöternas mandattid till två år hade länsstyrelsen svårt att inse. Dylika föreningar intoge härvid en särställning, som knappast vore av förhållandena påkallad. Då maximitiden för styrelseledamots mandat beträffande såväl bankaktiebolag

som vanliga aktiebolag, sjukkassor, registrerade understödsföreningar och försäkringsbolag vore bestämd till fem år, syntes det kunna ifrågasättas, om skäl föreläge att för ekonomiska föreningar föreskriva kortare maximitid. Tidens utsträckande till tre år ansågo sig länsstyrelsen i varje fall utan tvekan kunna tillstyrka.

Såsom motiv för det andra alternativet har *länsstyrelsen i Kristianstads län* yttrat: Då gällande lagbestämmelser icke utgjorde hinder för att en styrelseledamot vid mandattidens utgång omvaldes, torde den i lagen om ekonomiska föreningar stadgade maximitiden, för vilken en styrelseledamot finge utses, för vanliga fall få anses väl avvägd. Med hänsyn till arten av ett stort antal av de föreningar, varom nu vore fråga, finge det nämligen anses vara av betydelse för föreningarna att efter en jämförelsevis kortare tid bliva i tillfälle ersätta en styrelseledamot, som på grund av bristande intresse eller av annan anledning visat sig mindre lämplig, med annan person utan att behöva tillgripa den nu i lagen medgivna möjligheten att före uppdragstidens slut skilja honom från uppdraget. I betraktande av önskvärdheten att för vanliga fall en maximitid av två år för en styrelseledamots mandat med rätt till omval bibehölles, borde en längre mandattid möjliggöras endast om och i den utsträckning sådant påkallades på grund av bestämmelse i annan lag eller författning.

Den av justitieombudsmannen gjorda framställningen synes mig förtjänt av beaktande. Av skäl, som anförts i sjuksköterskeföreningens skrivelse, måste det för en förening, som innehar av staten godkänd sjuksköterskebyrå, vara till gagn, att föreningen kan registreras såsom ekonomisk förening. Med hänsyn till den socialt betydelsefulla verksamhet, som utövas av dylik förening, synes det hinder böra undanröjas, som efter vad nu påvisats föreligger för sådan registrering. Lika med justitieombudsmannen anser jag det ej böra ifrågakomma att vidtaga ändring i det för sjuksköterskebyrås statliga godkännande uppställda villkoret, att föreningsstyrelsen skall väljas för minst tre år i sänder. Såsom redan i betänkandet angående den kvinnliga sjukvårdspersonalens utbildning och arbetsförhållanden framhållits, måste nämligen bevarandet av ett mera kontinuerligt styrelsesätt vara särskilt önskvärt för en förening av ifrågavarande slag. Enklast torde frågan kunna lösas genom en utsträckning av den i föreningslagen stadgade maximitiden för styrelseledamots mandat från två till tre år. Att, såsom av vissa länsstyrelser förordats, göra rätten att utse styrelseledamot för tre år beroende därav, att på grund av bestämmelse i annan lag eller författning en längre mandattid än två år är erforderlig, måste efter min uppfattning anses mindre lämpligt. Någon olägenhet har ej försports därav, att i fråga om vissa med ekonomiska föreningar i många avseenden jämförliga samman slutningar maximitiden är fastställd till fem år. Sannolikt komma föreningarna endast i mer sällsynta fall att frångå den på nuvarande lag grundade ordningen, att styrelseledamöterna utses för ett eller högst två år, och åt föreningarna själva lärer kunna överlämnas att avgöra, huruvida de efter en lagändring vilja utsträcka tiden till tre år. Jag tillstyrker alltså, att erforderlig ändring göres i 20 § föreningslagen.

*Departements-
chefen.*

Framställning
av social-
styrelsen.

En fråga av större räckvidd angående ändring i föreningslagen har upptagits av socialstyrelsen, som i underdånig skrivelse den 2 november 1927 anfört följande:

När vår första lagstiftning rörande ekonomiska föreningar — lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet — tillkom, förutsattes, i överensstämmelse med de erfarenheter, man då hade här i landet, att de organisationer, som komme att registreras enligt nämnda lag, skulle bliva lokala sammanslutningar av ringa omfattning, där den personliga samverkan mellan medlemmarna vore lätt att genomföra. Varken berörda lag eller den nu gällande lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar innehåller några föreskrifter om representativ anordning i fråga om utövandet av medlemmarnas beslutanderätt.

Emellertid ha under årens lopp åtskilliga helt eller till övervägande del av individuella medlemmar bestående ekonomiska föreningar med lokal eller interlokal anslutning vuxit upp till ett betydande medlemsantal. För dylika föreningar synes den av lagstiftningen såsom normal förutsedda organisationsformen med såsom högsta beslutande myndighet ett föreningssammanträde, vid vilket alla föreningens medlemmar kunna närvara och utöva rösträtt, i vissa fall vara mindre tillfredsställande. Icke blott föreningar med de allra högsta medlemsantalen — exempel finnas nu på föreningar med flera tiotusental individuellt anslutna medlemmar — utan även i avsevärt mindre föreningar är det ofta för medlemmarna omöjligt att sammankomma till ett för hela föreningen gemensamt föreningssammanträde. Redan lokala skäl förhindra detta, särskilt när medlemmarna bo spridda över ett större område, såsom stundom är fallet. Den medlemmarna enligt lagen tillkommande beslutanderätten kan därför komma att bli utlämnad till en ringa, företagsam klick, som behärskar föreningssammanträdet. För sådana föreningar torde det i många fall kunna befinnas fördelaktigt med en representativ anordning, genom vilken föreningssammanträdets befogenhet helt eller beträffande vissa frågor överlämnas till en av medlemmarna vald fullmäktigförsamling. De stora ekonomiska värden, vilka för närvarande förvaltas av åtskilliga ekonomiska föreningar, måste uppenbarligen göra det till ett allmänt intresse, att föreningarna beredes möjlighet att ordna sin organisation på ett betryggande sätt. Redan nu finnes bland ekonomiska föreningar här i riket ett antal, som infört en representativ församling såsom beslutande instans. Emellertid har tvivel uppstått, huruvida en sådan i och för sig nyttig anordning har stöd i lagen om ekonomiska föreningar.

Såsom stöd för uppfattningen om den representativa organisationsformens lämplighet inom sammanslutningar, som erbjuda vissa jämförelsepunkter med de ekonomiska föreningarna, må anföras, att inom sjukkasse- och understödsföreningsrörelserna det representativa systemet sedan länge tillämpats och blivit lagfäst. I 53 § av lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor stadgas sålunda: »I sjukkassas stadgar må bestämmas, att sjukkassesammanträdes befogenhet skall helt eller delvis utövas av därtill utsedda personer. Sammanträde, som av dessa personer hålles, vare såsom sjukkassesammanträde ansett; dock att dylik person ej äger överlåta sin rösträtt å sammanträde på annan.» Lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar innehåller i sin 40 § motsvarande föreskrift. —

För hushållningssällskapen har numera en representativ ordning gjorts obligatorisk.

Det behov, som i Sverige gjort sig gällande i fråga om möjlighet att införa representativt system för beslutanderättens utövande inom ekonomiska föreningar, har framträtt även i ett flertal andra länder.

Sålunda har den tyska lagen av år 1897 angående »Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften» under år 1922 kompletterats med en § 43 a, vari det heter:

»Bei Genossenschaften mit mehr als zehntausend Mitgliedern besteht die Generalversammlung aus Vertretern der Genossen (Vertreterversammlung). Für den Fall, dass die Mitgliederzahl mehr als drei tausend beträgt, kann das Statut bestimmen, dass die Generalversammlung aus Vertretern der Genossen bestehen soll. Die Vertreter müssen Genossen sein.

Das Statut trifft die näheren Bestimmungen über die Zahl der Vertreter, die Voraussetzungen der Wahlbarkeit, die Durchführung der Wahl sowie den Nachweis und die Dauer der Vertretungsbefugnis.»

I Norge föreligger en år 1925 av en kungl. kommitté avgiven »Innstilling till lov om samvirkelov». I detta lagförslag finnas i § 42 ff. bestämmelser om föreningssammanträde och representantskap. Det föreslås där, att representantskap skall kunna inrättas i vilken förening som helst samt att antingen åt detta kan överlätas vissa av föreningssammanträdets befogenheter eller ock representantskapet helt och hållet sättas i stället för sådant sammanträde. I motiveringen omnämnes, att bägge dessa former av representantskap finnas företrädde inom nu existerande norsk Kooperation men huvudsakligen den senare.

Det är icke bekant, huruvida ifrågakvarande förslag blivit föremål för ytterligare behandling.

I Schweiz och Finland är den representativa ordningen vanlig inom större ekonomiska föreningar. Som ett exempel kan anföras vad som stadgas för andelsaffären Elanto m. b. t., vilken i Helsingfors intager ungefär samma ställning som konsumtionsföreningen Stockholm härstädes och nått ungefär lika stor anslutning, nämligen:

»22 §. Andelslagets medlemmars beslutträtt utövas av ett bland andelslagets medlemmar utsett representantskap, till vilket höra sextio ledamöter. Vid valet av desamma tillämpas det i andelslagets valordning föreskrivna proportionella valsättet.

Valbar till representantskapet är medlem av andelslaget, vilken ej står i andelslagets tjänst eller är ledamot i direktionen.

Representanterna väljas för fyra år, och deras uppdrag vidtager då valet förrättas. Av representanterna avgår vartannat år hälften, första gången de, vilkas jämförelsetal är minst, och därefter i tur.

Representantskapet är berättigat att åt sina ledamöter bestämma arvode och ersättning för resekostnader.»

Av vad ovan anförts torde framgå, att det för den ekonomiska föreningsverksamheten vore av stor betydelse, om det representativa systemet bleve sanktionerat av lagstiftningen. Den nu rådande tvekan, huruvida detta system står i överensstämmelse med gällande lag, är uppenbarligen ägnad att medföra ett skadligt osäkerhetstillstånd, som kan utgöra ett hinder för vidtagande av ändamålsenliga anordningar. Styrelsen har därför ansett sig böra bringa detta spörsmål under Kungl. Maj:ts prövning och får härmed hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vid-

taga erforderliga åtgärder i syfte att åstadkomma en komplettering i berörda hänseende av lagen om ekonomiska föreningar.

Det vill härvid synas, som om en obligatorisk föreskrift liknande den tyska icke är fullt lämplig för svenska förhållanden då enligt vår ekonomiska föreningslag kunna registreras föreningar av tämligen löslig beskaffenhet, för vilka en representativ ordning måhända skulle verka skäligen betungande. Å andra sidan lärer med hänsyn såväl till den mångskiftande arten av de föreningar, som vunnit registrering enligt vår gällande lag om ekonomiska föreningar, som ock till vår mindre befolkningstäthet en gräns nedåt för rätt till representativ ordning knappast vara påkallad hos oss.

Då i allmänhet bestämmelserna i vår svenska föreningslag om utövande av rösträtt och sättet för medlem att tillvarataga sina intressen gentemot hans förening äro tämligen vagt avfattade, synes det över huvud taget lämpligast att inskränka sig till att överföra sjukkasse- och understödsföreningslagarnas allmänna stadgande utan ingående på några vidare detaljer, vilka lämpligen kunna överlåtas åt de särskilda föreningarna att bestämma. Den ändring i lagen om ekonomiska föreningar, som synes erforderlig, torde sålunda vara, att bland bestämmelserna om föreningssammanträde (34—39 §§) införes ett stadgande om att föreningssammanträdes befogenhet kan helt eller delvis utövas av därtill utsedda personer.

Yttranden
över social-
styrelsens
framställning.

Jämväl över socialstyrelsens framställning hava efter remiss *överståthållarämbetet* och *länsstyrelserna* inkommit med yttranden.

Framställningen har tillstyrkts i samtliga avgivna yttranden. Beträffande innehållet av de lagbestämmelser, vilka skulle erfordras för vinnande av det med framställningen avsedda syftet, hava dock olika meningar yppats.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ansett lämpligast, att, därest det representativa systemet skall användas, detta begagnas *helt*, utom i fråga om val av representantskapet.

Länsstyrelsen i Blekinge län yttrar: I allmänhet äro medlemmarna i en ekonomisk förening bäst betjänta med att direkt vid föreningssammanträdena få bevaka sina intressen. Först om medlemsantalet blir avsevärt stort och medlemmarna äro spridda över ett mera vidsträckt område, torde behov av en representativ ordning göra sig gällande. Därest det skulle befinnas lämpligt, att stadganden rörande ett representativt system införas i föreningslagen, anser därför länsstyrelsen, att dylika stadgandens tillämpning bör göras beroende av att vederbörande förening har en mera avsevärd medlemsnumerär. Därjämte torde stadgandet icke böra meddelas i så kortfattad form, som exempelvis i 53 § i sjukkasselagen, utan kompletteras antingen med bestämmelser om, på vad sätt dylik representation skall utses, eller ock med en föreskrift, att bestämmelser härutinnan, som intagas i en förenings stadgar, skola för att bliva giltiga, fastställas av någon myndighet, exempelvis registreringsmyndigheten.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län gör följande uttalande: Frågan är emellertid knappast tillfredsställande löst med att endast införa en allmän bestämmelse, att föreningsstämmas befogenheter må, därest

stadgarna sådant föreskriva, av stämman överlämnas till särskilda fullmäktige. Enligt länsstyrelsens förmenande tarvas ock reglerande bestämmelser icke blott angående sättet för fullmäktiges utseende, rösträtt vid fullmäktigeval, antalet fullmäktige, tiden för vilken fullmäktige skola utses och vad övrigt, som sammanhänger med fullmäktiges tillkomst, utan också beträffande rösträtt inom fullmäktige, fullmäktiges beslutförhet samt framför allt fullmäktiges befogenheter i förhållande till stämman. Ekonomiska föreningar förekomma nämligen av så många, sinsemellan vitt skilda arter och organisationsformer, att någon fullt enhetlig form av representantförsamling är otänkbar och att därför institutionens närmare utformande icke skäligen kan helt överlämnas åt praxis. Länsstyrelsen äsyftar givetvis icke, att i lagen skulle införas bestämmelser för alla de olika fall, som i förevarande hänseende äro tänkbara. Just föreningarnas egenskap att sinsemellan kunna förete snart sagt obegränsat antal olika detaljformer förbjuder detta. Vad länsstyrelsen avser är allenast, att i lag bör angivas, att, om föreningsstadgar medgiver, att stämmans befogenheter överlåtas helt eller delvis å fullmäktige, stadgarna också skola innehålla uttryckliga bestämmelser i de hänseenden, varom här är fråga. Måhända kunde ock, för att bereda för föreningens enskilda medlemmar erforderlig kontrollmöjlighet, i föreningslagen lämpligen införas bestämmelse därom, att fullmäktigesammanträdena skulle såtillvida vara offentliga, att föreningsmedlem ägde rätt att vid desamma närvara, givetvis utan yttrande- eller rösträtt.

Länsstyrelsen i Örebro län yttrar: I samband med denna reform torde jämväl införas bestämmelser i syfte att bereda föreningsmedlem tillfälle att genom närvaro å föreningsammansamtråde få sin röst avgiven vid valet. Vid sådant förhållande och med tanke särskilt å den ganska skiftande ekonomiska räckvidden i verksamheten hos en ekonomisk förening, å ena sidan, samt en sjukkassa eller understödsförening, å andra sidan, kan länsstyrelsen icke obetingat ansluta sig till den av socialstyrelsen uttalade uppfattningen, att äsyftade målet lämpligen skulle kunna nås enbart genom inflikande bland hithörande bestämmelser i föreningslagen och överförande dit av föreskrifter utav den innebörd, som återfinnas i hithörande delar av lagarne om sjukkassa och om understödsföreningar, varför det förefaller länsstyrelsen, som om i samband med nu ifrågasatta stadgeändring borde upptagas till prövning jämväl frågan huruvida val till representantskap ej skulle kunna ske annorledes än å för sådant ändamål anordnat särskilt sammantråde.

För en lagstiftningsåtgärd i det syfte, socialstyrelsens framställning utvisar, äro efter min mening giltiga skäl anförda. Den omfattning, ett betydande antal ekonomiska föreningar numera erhållit i avseende å såväl medlemsantal som verksamhetsområde, har medfört, att anordningen med beslutanderätten i föreningsangelägenheter överlämnad åt ett föreningsammansamtråde, däri samtliga medlemmar äga deltaga, i många fall är hinderlig för föreningsverksamheten. Lämpligheten av att i en dylik förening beslutanderätten må kunna utövas av fullmäktige synes icke kunna bestridas. Sedan tvekan uppstått, huruvida med nuvarande stadganden i föreningslagen kan anses överensstämma, att en förening övergår till det representativa systemet för fattande av beslut, håller jag således i likhet med socialsty-

*Departements-
chefen.*

relsen och de hörda myndigheterna före, att föreningslagen bör kompletteras med stadgande, att föreningssammanträdes befogenheter må kunna utövas av fullmäktige.

Med avseende å innehållet av ett dylikt stadgande finner jag mig kunna instämma i vad socialstyrelsen anfört därom, att en obligatorisk föreskrift om införande av fullmäktige icke är lämplig. Huruvida rätten att utse fullmäktige bör vara inskränkt till föreningar med ett visst minimiantal medlemmar, kan vara föremål för olika meningar. Otvivelaktigt medför den omedelbara beslutanderätten, att intresset för föreningens angelägenheter vidmakthålles hos medlemmarna i högre grad än om angelägenheterna handhavas av en särskild beslutande församling, och för föreningar med ett ringa antal medlemmar torde såsom regel vara lämpligt, att samtliga medlemmar äga rätt att deltaga i ärendenas behandling. Emellertid lära, även inom föreningar med begränsat medlemsantal, särskilda omständigheter kunna påkalla införande av en fullmäktiginstitution; medlemmarna kunna vara bosatta å vitt skilda orter eller äga mindre vana att handhava föreningsangelägenheter. Med hänsyn till de många olikartade verksamhetsområden, de ekonomiska föreningarna företräda, synes en generell begränsning av antalet medlemmar ej kunna på ett tillfredsställande sätt fastställas. Jag ansluter mig således även beträffande detta spörsmål till socialstyrelsens uppfattning.

Av nu anförda skäl vill jag förorda, att i föreningslagen upptages ett stadgande av enahanda innehåll som 53 § sjukkasselagen och 40 § understödsföreningslagen. Av dessa stadgandens avfattning torde följä, att föreningsstadgar, som innehålla bestämmelse om representativ anordning i fråga om utövädet av medlemmarnas beslutanderätt, jämväl måste upptaga regler angående utseende av representantskapet, dess mandattid och behörighet m. m. Det lärer följaktligen vara obehövt att i lagen meddela särskild föreskrift i dessa hänseenden.

Det nya stadgandet synes böra inflyta i slutet av den avdelning av föreningslagen, som handlar om föreningssammanträde. Då ett brytande av paragrafföljden skulle medföra vissa olägenheter, torde stadgandet kunna betecknas 39 a §.

Upptagande i föreningslagen av ett stadgande av ifrågavarande innebörd torde föranleda ändring i vissa paragrafer i lagen. Skäl synas nämligen saknas att för giltighet av beslut om ändring av stadgarna i de ämnen, som avses i 42 § 2 mom., uppställa annan fordran än att samtliga röstberättigade förenat sig därom. Vad åter angår 1 mom. i nämnda paragraf, torde där omförmälda stadgeändringar vara av den betydelse, att man icke bör stanna vid en bestämmelse, att beslutet skall äga giltighet, så snart samtliga röstberättigade förenat sig därom. För genomförande av dylika ändringar, så vitt de skola avse jämväl dem, som vid frågans avgörande redan voro medlemmar i föreningen, synes såsom förutsättning böra föreskrivas, antingen att föreningens samtliga medlemmar lämnat sitt

samtycke därtill eller att beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde som sist hålles, biträts av samtliga röstande. För att möjliggöra inhämtande av samtliga medlemmars samtycke annorledes än å föreningssammanträde torde i 34 § 1 mom. böra intagas en bestämmelse av enahanda innehåll som sista punkten i 48 § 1 mom. sjukkasselagen och 35 § 1 mom. understödsföreningslagen. Vidkommande beslut om föreningens trädande i likvidation enligt 43 § torde hinder ej möta för att dylikt beslut erhåller giltighet, där samtliga röstberättigade förenat sig därom. Enligt sakens natur bör en motsvarande ändring vidtagas i 37 § 3 mom. Däremot synes med grunden för bestämmelse i 45 § 2 mom. bäst instämma, att det antal medlemmar, som minst erfordras för anställande av där omförmäld klander-talan, skall utgöra en tiondedel av samtliga föreningsmedlemmar. Vidare torde i 31 och 38 §§ uttrycken 'varje föreningsmedlem' och 'föreningsmedlem' böra utbytas mot 'varje röstberättigad medlem' och 'röstberättigad medlem'. Å övriga ställen i lagen, där det talas om 'föreningsmedlem' eller 'medlem', avses uppenbarligen envar föreningsmedlem.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet utarbета *förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar.*»

Föredraganden uppläser härefter berörda lagförslag av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att för det ändamål, § 87 rege-ringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslaget skall inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hem-ställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

E. Lindström.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag

**angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1)
om ekonomiska föreningar.**

Härigenom förordnas dels att i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall införas en ny paragraf av nedan angivet innehåll och betecknad 39 a §, dels ock att 20, 31, 34, 37, 38, 42 och 43 §§ i samma lag skola, 20, 31, 34, 37 och 42 §§, av vilka lagrum 20 § ändrats genom lag den 30 maj 1916 (nr 161), i nedan intagna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

20 §.

För — — — — ledamöter.

Styrelsen äge — — — — efterrättelse.

Styrelsen väljes — — — — utses.

Styrelseledamot skall — — — — styrelse.

Ledamot — — — — undantag.

Styrelseledamot må ej utses för längre tid än tre år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den, som utsett honom.

Avgår — — — — ledamot.

Sker — — — — registrering.

31 §.

Hos Konungens befallningshavande i länet må påkallas utseende av en revisor att med övriga revisorer deltaga i dem åliggande granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper eller i granskning av vissa räkenskaper. Förslag härom skall väckas å föreningssammanträde. Har förslaget å föreningssammanträde antagits eller ock biträts av minst en femtedel av samtliga röstberättigade, åligger det styrelsen att inom en vecka hos Konungens befallningshavande göra framställning om utseende av revisor. Underlåter styrelsen det, stånde varje röstberättigad medlem fritt att göra dylik framställning.

Vad — — — — arvode.

34 §.

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhavandet av föreningens angelägenheter utövas å föreningssammanträde; dock må i stadgarna bestämmas, att vissa ärenden, som ej enligt denna lag skola handläggas å föreningssammanträde, må i annan ordning avgöras.

Ej må — — — revisor.

37 §.

Styrelsen — — — — föreningssammanträde.

Revisorerna — — — — hållas.

Extra föreningssammanträde skall ock av styrelsen utlysas, då det för uppgivet ändamål skriftligen påfordras av minst en tiondedel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal, som må vara bestämt i stadgarna.

38 §.

Underlåter styrelsen att i föreskriven ordning kalla föreningens medlemmar till ordinarie sammanträde, eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, varom i 37 § 3 mom. är sagt, utlyst sammanträde att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har magistrat eller landsfiskal i orten att på anmälan av röstberättigad medlem ofördröjligen utlysa sammanträde.

39 a §.

I stadgarna må bestämmas, att föreningssammanträdes befogenhet skall helt eller delvis utövas av därtill utsedda personer. Sammanträde, som hålles av dessa personer, vare såsom föreningssammanträde ansett; dock att dylik person ej äger överlåta sin rösträtt å sammanträde på annan.

42 §.

Beslut avseende ändring av stadgarna i fråga om medlems rättighet att utträda ur föreningen eller sådan ändring av stadgarna, att avgående medlems rätt, varom i 15 § är sagt, inskränkes, vare, där ändringen skall avse jämväl dem, som vid frågans avgörande voro medlemmar i föreningen, ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna lämnat sitt samtycke därtill eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts av samtliga röstande. Ej heller äge beslut om sådan ändring av stadgarna, att medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, giltighet, med mindre beslutet fattats i enlighet med vad nu är sagt.

Beslut om annan ändring av stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det

sammanträde, som sist hålles, biträts, såvitt genom beslutet personlig ansvarighet för föreningens förbindelser införes eller skärpes eller medlemmarnas förpliktelse att erlägga avgifter till föreningen ökas, eller medlems rätt till årsvinst inskränkes, av minst tre fjärdedelar av de röstande, men eljest av minst två tredjedelar av de röstande.

Är — — — — efterrättelse.

Har — — — — ändras.

43 §.

Beslut om föreningens trädande i likvidation i andra fall än i 48 § sägs vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Är för giltighet av beslutet något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 januari 1928.

Närvarande:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 december 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsrådet Gösta Siljeström.

Förslaget föranledde följande yttranden av *lagrådet* och dess *särskilda ledamöter*.

Lagrådet:

Mot förslaget att öppna möjlighet för ekonomisk förening att i sina stadgar antaga representativt system, enligt vilket föreningssammanträdes befogenheter utövas av fullmäktige, synes någon erinran icke vara att framställa, såvitt angår beslutanderätten i frågor rörande föreningens verksamhet eller formerna för dess utövning, eller i vad angår föreningens rättsförhållanden utåt, emot tredje man. I viss mån annorlunda ställer sig saken, om det gäller att träffa bestämmelser som innefatta en ändring i den enskilda föreningsmedlemmens rättsställning gentemot föreningen och således förändra de förutsättningar på vilka hans anslutning till föreningen är byggd. I princip kan på detta område sägas gälla att den enskilda medlemmen icke behöver böja sig för ett av föreningens organ utan hans samtycke fattat beslut. På denna grundsats är också föreningslagens 42 § tydligen byggd. Beträffande den utväg, som anvisas den enskilda medlemmen att värja sitt intresse mot ett dylikt beslut, gör emellertid paragrafen skillnad emellan två grupper av fall. I fråga om den ena gruppen, vilken avhandlas i paragrafens andra stycke, har man — med hänsyn till vikten för föreningens fortsatta verksamhet att kunna genomföra viss ändring i de konstitutiva reglerna om medlems rättsställning — icke lämnat den enskilda medlemmen öppen vetorätt, utan i stället berättigat honom att frigöra sig från medlemskap å de nya

villkoren genom anmälan om utträde. I vissa andra fall kan en dylik utträdesrätt icke utgöra något tillfredsställande skydd; så t. ex. uppenbarligen icke om en ifrågasatt stadgeändring angår redan ansluten medlems rätt efter utträde ur föreningen eller vid dennas upplösning. För dessa fall äro i första stycket av 42 § givna stadganden, som tillförsäkra den enskilda medlemmen möjlighet att genom sitt veto förhindra en mot hans intresse stridande stadgeändring. Denna befogenhet skulle enligt förslaget hädanefter vara honom betagen, i det att stadgeändring av nu nämnd innebörd skulle kunna genomföras medelst beslut å två fullmäktigssammanträden, under villkor av enhällighet å det senare. Förslaget synes i denna del innefatta ett avsteg från riktiga föreningsrättsliga grundsatser. Rättelse torde lämpligast kunna vidtagas genom ett förbehåll i 39 a § att de fullmäktiges mandat ej får omfatta sådan stadgeändring, som i 42 § 1 mom. avhandlas. Därmed bleve å andra sidan den föreslagna ändringen i 34 § överflödig.

Enligt fjärde stycket i 20 § skall styrelseledamot vara medlem i föreningen eller åtminstone på visst angivet sätt stå föreningen nära. Den föreslagna 39 a § däremot låter kretsen av valbara personer vara obegränsad; den överensstämmer härutinnan med sina motsvarigheter i lagarna om sjukkassor och om understödsföreningar. Svårigen kan det dock anses behöfligt eller lämpligt att uppdraga föreningssammanträdes befogenhet åt andra än föreningsmedlemmar, och det hemställes att detta ord införes i stället för »personer» i första punkten. Måhända har det ej heller varit tänkt annat än att blott medlemmar skulle kunna utses till fullmäktige. Härpå tyder såväl användningen av uttrycket »röstberättigad medlem» (ej blott »röstberättigad») i 31 och 38 §§ som ock den omständigheten att 87 § ansetts kunna bibehållas oförändrad. Finge nämligen 39 a § tolkas så att även icke-medlemmar kunna väljas, bleve härav en följd att sådana fullmäktige, som ej äro medlemmar, å ena sidan sakna den behörighet att göra framställning eller anmälan, som nämnes i 31 och 38 §§, och å den andra ej äro underkastade den skadeståndsskyldighet varom 87 § stadgar. Varken det ena eller andra torde vara åsyftat.

Även andra punkten i 39 a § återfinnes lika lydande i nyssnämnda två lagar. Önskligt är dock att den jämkas till en språkligt mera nöjaktig avfattning, exempelvis denna: Sammanträde, som hålles av sålunda utsedda, vare såsom föreningssammanträde ansett; dock må rösträtt ej överlåtas.

Justitierådet Wedberg:

I likhet med Konungens befallningshavande i Norrbottens län håller jag före att icke något verkligt behov föreligger att ändra vare sig föreningslagens 20 § eller 1920 års kungörelse. Jag känner mig ock oviss, huruvida det krav på »stabil ansvarig ledning», som tagit sig uttryck i kungörelsens bestämmelse om minimitiden av tre år, låter sig förena med

ett stadgande om treårsperiod såsom maximitid, förknippat med en regel sådan som innehålles i andra punkten av 20 §:s sjätte stycke. Är svaret nekande, vinnes ej den tilltänkta lagändringens syfte. Är det jakande, synes mig naturligare att jämka kungörelsen efter lagen än att med förslaget gå den motsatta vägen.

Jag kan alltså icke tillstyrka förslaget såvitt angår 20 §.

Anses dock ändringen i samma paragraf böra ske, synes det mig önskligt att de två åren utbytas mot tre även i 24 och 30 §§.

Justitierådet von Seth:

Såsom framgår av departementschefens redogörelse har Konungens befallningshavande i Göteborgs och Bohus län i yttrande över socialstyrelsens framställning angående sanktionerande även inom den allmänna föreningsrätten av det representativa systemet erinrat, att det ej syntes vara tillräckligt att medgiva införandet i stadgarna av bestämmelse därom att föreningsstämmans befogenheter skulle utövas av särskilda fullmäktige, utan att dessutom tarvades reglerande bestämmelser om, bland annat, sättet för fullmäktiges utseende, rösträtt vid fullmäktigval, antalet fullmäktige, tiden för vilken fullmäktige skulle utses och vad övrigt, som sammanhängde med fullmäktiges tillkomst. Det synes som om denna erinran icke bort lämnas å sido vid förslagets utformande. Föreningsstadgar utarbetas ofta av personer utan vidare juridisk erfarenhet och med den begränsade prövningsrätt 75 § föreningslagen inrymmer åt den registrerande myndigheten finnes vid lagens tystnad icke någon garanti för att erforderliga bestämmelser komma att inflyta i stadgarna. Det synes mig därför och då det med hänsyn till de växlande förhållanden, om vilka det här är fråga, ej lämpligen låter sig göra att införa direkta föreskrifter i ämnet i lagen, som om i 7 § borde intagas ett stadgande, att där föreningssammanträdes befogenhet skall utövas av därtill utsedda personer, stadgarna skola innehålla närmare bestämmelser om dessas antal och väljande samt den tid, för vilken de skola utses.

I samband därmed lärer tillika böra tagas under övervägande om icke det är av sådan vikt för tredje man att äga kännedom om huruvida beslutanderätt i föreningens angelägenheter skall utövas av en representantförsamling eller av medlemmarna själva, att anteckning om vad uti detta hänseende gäller bör införas i registret, och om ej förty föreskrift om sådan anteckning bör införas i 76 §.

Att bestämmelser motsvarande dem jag nu ifrågasatt ej finnas i vissa andra lagar, som äro uppbyggda på föreningslagstiftningen, torde så mycket mindre kunna åberopas som skäl för att icke upptaga dylika bestämmelser i förevarande lag, som denna ju alltjämt bör vara den förebildliga på det föreningsrättsliga området.

Ur protokollet:

Oskar Adelsonn.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyén, anmäler lagrådets den 13 januari 1928 avgivna utlåtande över det den 30 december 1927 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Den föreslagna ändringen av 20 § har av lagrådets flesta ledamöter lämnats utan anmärkning. En ledamot har förklarat sig icke kunna tillstyrka förslaget i denna del. De skäl, vilka åberopats till stöd för sistnämnda uppfattning, hava icke synts mig innefatta anledning att frånträda förslaget. Ej heller har jag ansett ett utsträckande av den lagbestämda maximitiden för styrelseledamots mandat böra, såsom samme ledamot ifrågasatt, medföra motsvarande lagändring i fråga om den tid, för vilken revisor må utses, eller den tid, utöver vilken å föreningssammanträde lämnat bemyndigande att avyttra eller med gäld belasta förenings fasta egendom ej må gälla.

Mot förslaget att öppna möjlighet för ekonomisk förening att i sina stadgar antaga representativt system, enligt vilket föreningssammanträdes befogenhet utövas av fullmäktige, har av lagrådet ej framställts annan erinran än att fullmäktiges mandat ej bör omfatta sådan stadgeändring, som i 42 § 1 mom. avhandlas. Vad lagrådet härutinnan anfört har jag ansett böra beaktas och har i enlighet härmed erforderlig omarbetning ägt rum.

Med anledning av vad lagrådet i övrigt anfört beträffande 39 a § hava däri vidtagits vissa ändringar, väsentligen av redaktionell natur.

Vad en av lagrådets ledamöter hemställt i fråga om ändringar i 7 och 76 §§ föreningslagen har jag icke funnit mig böra biträda.»

Föredraganden uppläser härefter det omarbetade förslaget och hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Cervin.
